

Evitskogin pellonparannushanke, Kirkkonummi

Perusteltu päätelmä

Perusteltu päätelmä on yhteysviranomaisen hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista tekemä perusteltu johtopäätös, joka on tehty arviointiselostuksen, siitä annettujen mielipiteiden ja lausuntojen, sekä yhteysviranomaisen oman tarkastelun pohjalta ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain nojalla (jäljempänä YVA-laki).

1 Hanketiedot

Hankkeen nimi ja sijainti

Evitskogin pellonparannushanke, Kirkkonummi. Hankkeesta vastaava on yksityishenkilö ja GRK Suomi Oy. Arvion laatimisesta on vastannut konsulttiyhtiö Envineer Oy.

Yhteysviranomainen

Hankkeen yhteysviranomaisena on toiminut Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (jäljempänä ELY-keskus).

Hankkeesta vastaavan kuvaus hankkeesta ja sen vaihtoehtoista

Hankkeesta vastaava on yhdessä GRK Suomi Oy:n kanssa suunnitellut peltoalueen kunnostamista Kirkkonummella, Evitskogin alueella. Kunnostettava, noin 30 hehtaarin kokoinen peltoalue on tulva-aikoina osittain veden alla ja siksi paikoittain käyttökelvoton viljelykseen. Maanpinnan korkeus hankealueella vaihtelee tasolla +29...+30. Hankkeen tarkoitus on korottaa peltoaluetta noin 1–4 m ja tehostaa pellon salaojitusta. Hankealueen poikki kulkee Törnäsintie, jonka itäpuolinen osa pellosta muutetaan kosteikoksi vesistövaikutusten vähentämiseksi.

Pellon korotukseen on tarkoitus hyödyntää ylijäämämaita noin 630 000 m³ rtr. Hyödynnettävät ylijäämämaita ovat peräisin eri rakennustyömailta. Maa-

ainesten kohdalla noudatetaan valtioneuvoston asetuksen (214/2007, ns. PIMA-asetus) mukaisia kynnysarvoja sekä huomioidaan luontaiset taustapitoisuudet. Rakennustyömaiden ylijäämämaat ovat arvion mukaan pääosin peräisin Espoon ja Helsingin alueilta ja mahdollisesti myös Kirkkonummen alueelta tai muilta lähialueilta.

Hankkeelle on esitetty kaksi toteutusvaihtoehtoa, joita vertaillaan ns. 0-vaihtoehtoon:

- VE0 Hanketta ei toteuteta.
- VE1 Hanke toteutetaan noin 7 vuoden aikana.
- VE2 Hanke toteutetaan noin 14 vuoden aikana.

Kosteikko on suunniteltu rakennettavan ennen pellonkorotusta. Toteutusvaihtoehdosta riippumatta hanke on tarkoitus toteuttaa neljässä vaiheessa alkaen hankealueen länsiosasta. Vaiheittainen toteutus mahdollistaa peltoalueen pitämisen osittain viljelykäytössä myös hankkeen aikana. Kiintoainekuormituksen paremman hallinnan saavuttamiseksi jokaista täyttöaluetta kohden rakennetaan kaksi peräkkäistä laskeutusallasta. Poikkeuksena viimeinen täyttövaihe, jossa toisena laskeutusaltaana toimii kosteikko. Työnaikaiset laskeutusaltaat ovat väliaikaisia rakenteita ja niiden käyttö loppuu maantäytön edetessä niiden yli.

Hankealue käsittää peltoalueen, jonka pohjoispuolella kulkee Evitskogintie ja itäpuolella on Storträskin järvi. Hankealueen etelä- ja lounaispuolella on metsää ja jonkin verran asutusta. Lännessä hankealue rajautuu Östermalmintiehen. Hankealueen ympäristö on harvaan asuttua omakotitaloaluetta, jonka lähimmät asuinrakennukset sijaitsevat täyttöalueen sekä rakennettavan kosteikon välittömässä läheisyydessä.

Hankkeen aikana aiheutuu liikennettä arvioidusti noin 10–20 kuormaa arkipäivisin, mikä vastaa 20–40 raskasta ajoneuvosuoritetta vuorokaudessa.

2 Asian vireilletulo

Hankkeesta vastaava on 2.11.2023 saattanut vireille ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (jäljempänä arviointimenettely) toimittamalla Uudenmaan elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskukseen (jäljempänä ELY-keskus) Evitskogin pellonparannushanketta koskevan ympäristövaikutusten arviointiohjelman (jäljempänä arviointiohjelma).

Hankkeesta vastaava toimitti 7.11.2024 yhteysviranomaiselle ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (jäljempänä arviointiselostus) sen käsittelyä ja perustellun päätelmän antamista varten.

Hankkeen arviointimenettelyn tarve määräytyy ELY-keskuksen ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (jäljempänä YVA-laki) nojalla tekemän päätöksen perusteella (UUDELY/1685/2022).

3 Arviointiselostuksesta tiedottaminen ja kuuleminen

Yhteysviranomaisen tiedotti arviointiselostuksesta ja sen nähtävillä olosta sekä mielipiteiden ja lausuntojen esittämisen mahdollisuudesta julkisella kuulutuksella 13.11.2024 – 13.1.2025. Kuulutus ja arviointiselostus liitteineen julkaistiin ELY-keskuksen verkkosivuilla www.ely-keskus.fi/kuulutukset/uusimaa ja ympäristöhallinnon verkkosivuilla www.ymparisto.fi/EvitskogPellonparannusYVA. Ilmoitus kuulutuksesta on lähetetty Kirkkonummen ja Siuntion kunnille julkaistavaksi niiden verkkosivuilla. Lisäksi arviointiselostuksesta ja sen nähtävillä olosta sekä mahdollisuudesta mielipiteiden ja lausuntojen esittämiseen on tiedotettu Kirkkonummen Sanomissa 13.11.2024 ja Västra Nyland -lehdessä 15.11.2024 julkaistuilla lehti-ilmoituksilla.

Arviointiselostukseen on voinut tutustua kuulemisaikana paperimuodossa seuraavissa paikoissa

- Kirkkonummen kunta, kunnantalo, Ervastintie 2, 02400 Kirkkonummi
- Siuntion kunta, Kunnantalo, Puistopolku 1, 02580 Siuntio

Arviointiselostuksesta järjestettiin yleisötilaisuus 11.12.2024 klo 17 Övidsborgin Seuratalolla osoitteessa Övidsborgintie 24, Kirkkonummi. Yhteysviranomaisen ja hankkeesta vastaavan edustajien lisäksi yleisötilaisuudessa oli läsnä noin 35 henkilöä. Yleisötilaisuudessa esiin nousseita asioita olivat etenkin pellonkorotuksen tarve ja ennakoimattomat ympäristövaikutukset. Hankkeesta aiheutuvista vaikutuksista esiin nousivat etenkin kosteikkomaisen alueen hävittämisen kielteiset luontovaikutukset sekä maankorotustöistä aiheutuvat vesistövaikutukset.

4 Arviointiselostuksesta annetut lausunnot ja mielipiteet

Yhteysviranomaisen pyysi lausunnot arviointiselostuksesta hankkeen vaikutusalueen kunnilta ja muilta viranomaisilta, joita asia todennäköisesti koskee. Arviointiselostuksesta toimitettiin yhteysviranomaiselle 8 lausuntoa ja 9 mielipidettä.

Seuraavassa on esitetty yhteysviranomaisen näkemys kuulemispalautteen keskeisestä sisällöstä. Lausunnot ja mielipiteet löytyvät kokonaisuudessaan osoitteesta

<http://www.ymparisto.fi/EvitskogPellonparannusYVA>. Verkkosivuilla

julkaistuista lausunnoista ja mielipiteistä on poistettu henkilötiedoiksi katsotut tiedot.

Yhteenveto lausunnoista

Yleistä hankkeesta

Lausunnoissa tuodaan esille, että hankkeen onnistunut toteutuminen sekä sen ympäristövaikutukset riippuvat jatkosuunnittelun yhteydessä laadittavien yksityiskohtaisten suunnitelmien laadukkuudesta sekä niiden ympäristönäkökohdat huomioon ottavasta toteuttamisesta. Muistutetaan myös, että hankkeen toteutus on syytä aloittaa kosteikon rakentamisesta. Todetaan, että toteutusvaiheen asiantuntijat, suunnittelijat ja rakentajat on valittava siten, että laadukkaaseen ja ympäristökokonaisuuden huomioon ottavaan suunnitteluun panostetaan.

Hankkeen mainitaan olevan voimassa olevan yleiskaavan mukainen. Muistutetaan kuitenkin, että pellonkorotushankkeen jälkeen viljelyn jatkuminen on peltomaiseman säilymisen kannalta tärkeää.

Lausunnoissa todetaan, että jo hankkeen aiemmissa vaiheissa on todettu hankealueelle muodostuneen tärkeitä luontoarvoja ja että tulvivan peltoalueen säilyttäminen kosteikkomaisena alueena olisi useiden ympäristövaikutusten, kuten esimerkiksi vesiensuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta parempi vaihtoehto kuin esitetty korotussuunnitelma. Kritisoidaan sitä, että YVA-menettelyn aikana ei ole tarkasteltu hankkeen toteuttamista pienemmällä määrällä sijoitettavia ylijäämämaita tai kosteikkomaisen alueen kehittämistä kosteikkona.

Lausunnoissa tuodaan esille hankkeen toteutuksessa huomioitavia asioita ja todetaan, että hanke edellyttää vielä jatkosuunnittelua. Esimerkiksi ylijäämämaiden välivarastointia tai työmaan toimintaa ei ole arviointiselostuksessa tarkkaan kuvattu, vaikka nämä voivat vaikuttaa aiheutuviin ympäristövaikutuksiin. Todetaan, että maanrakennustöiden sijoituessa sulfaattimaiden riskialueelle ja hankealueen rajautuessa järven rantaan, voi näin mittava hanke lieventämistoimista huolimatta aiheuttaa vesistön pilaantumista.

Kosteikon ja Storträskin väliin rakennettavan pengertien osalta huomautetaan, että sen suunnittelussa tulee huomioida mahdollinen painuminen ja varmistaa, ettei siihen sijoitettu materiaali huuhtoudu tulva- tai valumavesien mukana vesistöön. Maiseman osalta kehoitetaan säilyttämään Storträskin rannan tervalepät.

Esitettyä pellonkorotuksessa käytettävän maa-ainesten laadunvarmistusta ei pidetä riittävänä. Edellytetään työmaakohtaista näytteenottoa sekä

varautumista tilanteeseen, jossa alueelle tuodaan epähuomiossa pilaantunutta tai muuten alueelle sopimatonta maata.

Muistutetaan, että hankkeen jatkosuunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota hankkeen seurauksena lisääntyvän liikenteen sujuvuuteen ja turvallisuuteen. Maansiirtotyöt on suunniteltava ja toteutettava siten, että missään vaiheessa ei aiheudu haittaa tai vaaraa liikenneväylille ja liikennöinnille, väylien käyttäjille, väylien vakavuudelle tai kunnolle eikä kunnossapidolle. Todetaan, että jos tierakenteiden parannustoimenpiteille tai uusille liittymille todetaan hankkeen seurauksena tarvetta, toimenpiteet suunnitellaan ja toteutetaan hankkeesta vastaavan kustannuksella.

Vaikutukset luontoon

Tuodaan esille, että tulvivan peltoalueen pienentyessä lintujen levähdys- ja ruokailualue pienenee. Todetaan, että kielteisiä luontovaikutuksia voisi ehkäistä siten, että linnustolle ja viitasammakon elinolosuhteille tärkeää tulvivaa kosteikkomaista peltoaluetta jäisi esitettyä suuremmalle pinta-alalle myös Törnäsintien länsipuolelle.

Linnuston osalta huomautetaan, että vaikutusalueen herkkyys olisi pitänyt arvioida korkeammaksi. Hankealueella ja sen lähivaikutusalueella pesii valtakunnallisesti uhanalaisia lajeja, kuten mm. haarapääsky ja varpunen. Lisäksi kauempana sijaitsevilla Stora Lonoksin ja Lilla Lonoksin lintujärvillä pesii useita uhanalaisia vesilintulajeja, jotka levähtävät hankealueella. Muuttolinnuston herkkyyden arvioinnissa ei ole käytetty suuren herkkyyden kriteeriä, vaikka levähtäviä lintulajeja esiintyy vaikutusalueella.

Myös kasvillisuuden ja luontotyyppien osalta todetaan, että vaikutukset ovat arvioitua suurempia. Vaikutukset on arvioitu vain pieniksi ja kielteisiksi, vaikka keskeinen viljelemätön tulvakosteikko häviää. Viljelyyn otettavalta alueelta häviäisi uhanalainen keltamatar ja perinnebiotoopin kaltainen luontotyyppi.

Pintavesivaikutukset

Vesistövaikutusten arvioinnista lausunnoissa todetaan, että nykyistä vesien pumppausta ei ole kuvattu, mikä tekee nykytilanteen (VE0) arvioinnista sekä vertailusta nykytilanteeseen epävarmaa. Lisäksi todetaan, että kosteikon kyky pidättää ravinteita on epävarma, mikä vaikuttaa arvioinnin luotettavuuteen.

Vesistövaikutusten lieventämiskeinojen osalta todetaan, että samentumista mahdollisesti aiheuttavat työt tulee tehdä mahdollisimman nopeasti ja vesieliöiden kutuajan ulkopuolella. Kaikissa työvaiheissa tulee varmistaa, että haitalliset vesistövaikutukset ovat mahdollisimman pieniä. Mahdollisiin työkonien ja tankkaustilanteiden öljyvuotoihin on varauduttava riittävällä imeytys- ja keräyskalustolla. Polttoainesäiliöt tulee säilyttää tiiviillä

alustoilla. Vahinkotapauksista tulee ilmoittaa välittömästi pelastuslaitokselle.

Tuodaan esille, että sulfidisavien esiintymisen todennäköisyyden vuoksi hankkeen vesistövaikutukset voivat olla ennakoimattomia ja tästä aiheutuva riski vesistövaikutuksille on huomioitava erityisesti kosteikon ja pellon salaojituksen rakentamisessa. Luotettavaa vesistövaikutusten arviointia varten alueelta tulisi tutkia happamien sulfaattimaiden esiintyminen.

Korostetaan, että hankkeen tarkemmassa suunnittelussa tulee kaivumassojen käsittelyyn ja varastointiin kiinnittää erityistä huomiota. Kaivetut maamassat on sijoitettava mahdollisimman kauas vesistöistä ja vesistöihin johtavista uomista ja varmistettava, ettei alueen valumavedet valu suoraan vesistöön. Riski happamien sulfaattimaiden esiintymiselle tulee huomioida hankkeen seurantaohjelmassa. Kaivualueiden työmaavesien pH-arvoa tulee seurata päivittäin koko maanrakennustyön ajan. Jos kaivannoissa havaitaan sulfidimaita, tulee ko. maa-ainekset toimittaa viipymättä jäteasemalle tai vastaavaan asianmukaiseen sijoituspaikkaan tai neutraloida asiantuntijan laatiman tapauskohtaisen suunnitelman mukaisesti.

Lausuntojen mukaan vesistövaikutusten seurantanäytteitä tulisi ottaa HSY:n laatiman työmaavesiohjeen mukaisella tiheydellä. Todetaan, että hankkeesta ei saa aiheutua sellaisia vesistövaikutuksia, jotka johtaisivat uimavedestä aiheutuvaan terveyshaittaan.

Todetaan, että hankkeesta ei saa aiheutua tulvimista hankealueen yläpuolella eikä Storträskin rannoilla.

Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset

Väestöön kohdistuvista vaikutuksista lausunnoissa mainitaan etenkin rakentamisen ajan vaikutukset elinympäristön viihtyisyyteen ja turvallisuuteen. Toteutuessaan hanke vaikuttaa lähialueen ihmisten arkeen. Väestöön kohdistuvista vaikutuksista tuodaan esille etenkin rakentamisen aikainen melu, tärinä sekä pölyäminen. Lisäksi mainitaan raskaan ajoneuvoliikenteen määrän kasvu, joka voi tiettyinä vuodenaikoina olla merkittävää. Nostetaan esille, että aiheutuva liikenne heikentää liikenneturvallisuutta. Edellytetään liikenteen järjestämistä siten, että asukkaille aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa.

Hankkeen vaikutuksia vesistöön, meluvaikutuksia sekä ilmanlaatuvaikutuksia kehoitetaan seuraamaan sekä tiedottamaan alueen asukkaita ja kuntaa, mikäli hankkeen toteuttamisen yhteydessä tapahtuu hankkeen tavoiteasettelusta poikkeavaa ympäristön tilan heikkenemistä.

Kaivokartoitusta kehoitetaan täydentämään, mikäli kaikista vaikutusalueella sijaitsevista talousvesikaivoista ei ole tietoa. Purettavien kaivojen osalta tulee selvittää, miten korvaavan veden saanti järjestetään.

Tuodaan esille, että esitetyistä vaihtoehtoista VE1, jossa hanke toteutetaan nopeammin, on todennäköisesti lähiympäristön asukkaille mieleisin.

Ilmastovaikutukset

Hankkeen ilmastovaikutukset ovat riippuvaisia kuljetusmatkasta, ja tämän vuoksi hankkeessa tulisi käyttää mahdollisimman lähellä syntyneitä maita. Todetaan, että nykytilanteessa tieliikenteen kasvihuonekaasupäästöt ovat Kirkkonummen suurin päästölähde.

Arviointiselostuksessa esitetyistä ilmastosuunnitelmista huomautetaan, että Hiilineutraali Uusimaa 2030 -tiekartta on Uudenmaan liiton tiekartta. Kirkkonummella ei ole käytössä erillistä ilmastostrategiaa vaan Kestävän energian ja ilmaston toimintasuunnitelma (SECAP).

Yhteenveto mielipiteistä

Yleistä hankkeesta

Mielipiteissä mainitaan pellonparannushankkeen vaikuttavan kooltaan ylimitoitetulta siitä syntyvään hyötyyn nähden. Epäillään, onko näin suuri pellonkorotus ja maansiirto pellonparantamisen viljelyteknisestä näkökulmasta tarpeellista. Tuodaan esiin, että hyötyjä saa ainoastaan hankkeesta vastaava, mutta haitankärsijöiden joukko on suurempi. Hankkeen aiheuttamat häiriöt ja mahdollinen imagohaitta voivat vaikuttaa negatiivisesti ympäröivän alueen kiinteistöjen arvoon.

Mielipiteissä korostetaan, että tulvivalle peltoalueelle syntyneet luontoarvot koetaan tärkeäksi. Esitetään, että pellonkorotuksen ja tulvimishaitan poistamisen sijaan hankealueen tulvivaa osaa tulisi kehittää kosteikkona sen mahdollistamien hyötyjen vuoksi erityisesti luonnon monimuotoisuuden lisäämisessä. Todetaan, että tällaisen vaihtoehdon (VE0+) toteuttamista olisi tullut tarkastella ja kritisoidaan yhteysviranomaista siitä, ettei vaihtoehtoa ole edellytetty.

Useassa annetussa mielipiteessä epäillään hankkeen toteuttamisen tavoitteita pelkästään pellon parantamisena. Pidetään epätodennäköisenä, että hanke toteutuisi ilman ylijäämämaan hyödyntämistä. Mielipiteissä tuodaan esille, että hankkeessa on kyse ammattimaisesta tai laitospöytätyöstä jätteen käsittelystä, joka tarvitsee ympäristöluvan. Tämän tueksi mielipiteissä on esitetty laskelmia hankkeen toteuttamisen mahdollisista taloudellisista hyödyistä sekä verrataan toisiinsa peltoviljelyn

tuottoa, maa-aineksen kuljetuskustannuksia ja pääkaupunkiseudun maankaatopaikkojen vastaanottomaksuja. Mielipiteissä viitataan etenkin korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuun KHO:2021:95, jossa pellonkorotushanketta pidettiin jätteen käsittelynä. Mainitaan, että peltoalue ei tulvivilta osiltaan ole pitkään aikaan ollut viljelykäytössä, mihin viitaten kyseenalaistetaan pellonkorotuksen tarve. Mielipiteissä todetaan, että koska arviointiselostuksessa ei ole tarkasteltu pellonkorotuksen taloudellista hyötyä viljelyolosuhteiden parantuessa, tulee hankkeen tavoitteen katsoa ensisijaisesti olevan maajätteen loppusijoitus. Mielipiteissä kritisoidaan myös ELY-keskuksen tulkintaa hankkeen tarkoituksesta.

Korostetaan, että täyttömaata ei saa sijoittaa niiden naapurikiinteistöjen alueelle, jotka eivät osallistu hankkeeseen. Mielipiteissä epäillään laadittua stabiiliteetilaskelmaa sekä hankealueen kantavuutta. Riskeistä tuodaan esille täyttömaan valuminen, mikä aiheuttaa riskin Törnäsintielle sekä vesistövaikutuksille. Riskinä pidetään myös sitä, jos hanke ei vaatisi viranomaisen lupakäsittelyä ja valvontaa. Tuodaan esille, että meluhaitta sekä pölyäminen voi todellisuudessa olla mallinnettua suurempaa. Todetaan, että hanke ei saa pilata kaivoveden laatua.

Mielipiteiden mukaan hankkeesta aiheutuva suuri liikennemäärä heikentää liikenneturvallisuutta ja voi vaurioittaa Evitskogintietä. Tuodaan esille, että hankealueen läpi kulkeva Törnäsintie on ainoa kulkutie yli 50 vakituiselle tai vapaa-ajan asunnolle. Sen osalta muistutetaan hankkeesta aiheutuvista riskeistä tielle ja sen käytölle. Todetaan, että Törnäsintien käytettävyyttä on taattava hankkeen aikana.

Tiedotuksen ja osallistumisen riittävyys

Mielipiteiden mukaan osallistumisen järjestelyt on koettu puutteellisiksi ja arviointiohjelmasta annetuissa mielipiteissä esiin nostettuihin huoliin tai kysymyksiin ei ole riittävästi vastattu. Ylipäätään tiedotuksen ja osallistumisen on koettu olleen huonoa hankkeen suunnittelun alusta asti, ja tämän mainitaan jatkuneen YVA-menettelyn aikana. Nostetaan esille hankkeen kielteinen vaikutus kyläyhteisöön, mitä ei ole arvioitu. Tuodaan esille, että hanke toteutuessaan heikentää asuinviihtyvyyttä lähiympäristössä etenkin kielteisten luonto- ja maisemavaikutusten vuoksi. Tätä ei mielipiteiden mukaan ole riittävästi huomioitu arvioinnissa.

Luontovaikutukset

Mielipiteissä todetaan hankkeen suunnitellun sijainnin olevan huono etenkin alueen luontoarvojen vuoksi. Tulvivan peltoalueen mainitaan olevan arvokas linnuston levähdyspaikkana. Tehtyjä linnustoselvityksiä pidetään riittämättöminä, ja selostuksessa mainittujen lintulajien lisäksi mielipiteissä mainitaan mm. sinisuohaukka, suokukko, heinätavi, liro,

pajusirkku ja nokikana. Todetaan myös, että hankealueella olisi tullut selvittää myös lepakoiden ja hyönteisten esiintyminen. Kritisoidaan myös luontoselvitysten raportointitapaa.

Todetaan, että hankkeen molemmilla vaihtoehdoilla on suuria, kielteisiä ja peruuttamattomia vaikutuksia Pohjois-Kirkkonummen lintujärvien kansallisesti tärkeän lintualueen linnustoon. Lisäksi mainitaan, että vaikutukset viitasammakkoon ovat arvioitua suuremmat. Tuodaan esille, että kosteikkojen merkitys levähtäville, ruokaileville ja pesiville linnuille riippuu merkittävästi kosteikon kokonaispinta-alasta ja kasvaa voimakkaasti pinta-alan kasvaessa. Suunnitellun noin kahden hehtaarin kosteikon arvioidaan olevan liian pieni lieventääkseen nykyisen tulvivan alueen hävittämisen negatiivisen vaikutuksen. Myös todetaan, että työskentelyaikojen rajoitus levähdys- ja pesimäajan ulkopuolelle ei riittävästi lievennä habitaatin menetyksestä aiheutuvaa haittaa

Vaikutukset vesistöön

Mielipiteissä kritisoidaan arviointiselostuksessa tehtyä riskitarkastelua, ja tuodaan esille, että riskien toteutuessa hankkeen vaikutukset etenkin vesistöön voivat olla arvioitua suuremman. Tuodaan esille happamien sulfaattimaiden esiintymiseen liittyvä riski happamasta ja metallipitoisesta valumasta. Myös alueelle sijoitettavan maa-aineksen laadunvarmistuksen katsotaan olevan riittämätön, ja todetaan että tästä voi aiheutua ennakoimattomia vesistövaikutuksia.

Suunniteltujen vesienhallintarakenteiden toimivuutta epäillään. Kosteikon katsotaan olevan riittämättömän kokoinen kuormituksen hallintaan. Todetaan, että talvitulvilla kosteikon pidätyskyky on huomattavasti heikompi kuin kesäaikaan, koska kasvillisuus puuttuu ja kosteikko saattaa olla jäässä, jolloin sen tilavuuskin on pienempi.

5 Arviointiselostuksen riittävyys ja laatu sekä laatijoiden pätevyys

Yhteysviranomainen on tarkastanut arviointiselostuksen riittävyyden ja laadun, ja toteaa tältä osin seuraavaa.

Evitskogin pellonparannushankkeen arviointiselostus täyttää YVA-lain 19 §:n ja ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen 4 §:n mukaiset arviointiselostuksen sisältövaatimukset, ja se on käsitelty YVA-lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Arviointiselostusta laadittaessa on riittävästi huomioitu yhteysviranomaisen arviointiohjelmasta antama lausunto. Hankkeesta vastaavalla on ollut käytettävissään riittävä asiantuntemus ympäristövaikutusten arvioinnin ja sen sisältämien erillisselvitysten toteuttamiseen.

Arviointiselostus on kattava. Sen perusteella on mahdollista muodostaa kokonaiskuva hankkeesta ja sen keskeisistä ympäristövaikutuksista. Vaikutusten merkittävyyden arvioinnin kriteerit on esitetty, mikä tekee arvioinnista läpinäkyvämpää. Laajan asian käsittelyä on helpotettu vaikutuskohtaisilla yhteenvedoilla. Arviointiselostuksen kartat ovat selkeitä ja havainnollisia. Suunniteltujen täyttömäärien esittäminen kartalla olisi parantanut havainnollisuutta.

Todetusta arviointiselostuksen riittävydestä huolimatta kuulemisen sekä yhteysviranomaisen oman tarkastelun yhteydessä on noussut esille myös joitain puutteita ja epävarmuustekijöitä. Yhteysviranomaisen näkemyksiä tehtyjen arviointien riittävydestä, laadusta sekä arviointiselostuksen tulosten tulkinnassa huomioon otettavista epävarmuuksista on tuotu esille jäljempänä tämän päätelmän perusteluosassa.

Yhteysviranomaisen ohjelmalausunnossa kehoitettiin arviointiselostusta laadittaessa kiinnittämään huomiota siihen, että annetuissa mielipiteissä esiin nostettuihin kysymyksiin ja huoliin vastataan. Arviointiselostuksessa todetaan, että osallisten näkemyksiä on selvitetty kyselyllä, mutta osallistuminen ja vuorovaikutus -alaluvussa todetaan, ettei selostusvaiheessa nähty tarpeelliseksi järjestää erillistä asukaskyselyä. Ilmeisesti kyselyä ei ole tehty. Arviointiselostuksesta ei myöskään käy ilmi, miten esiin nousseita huolia on huomioitu selostuksessa. YVA-menettelyn aikana järjestettiin vapaamuotoinen keskustelutilaisuus 28.5.2024.

Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeesta on tiedotettu YVA-menettelyn aikana riittävästi. Selostuksesta annettujen mielipiteiden mukaan osalliset ovat kuitenkin kokeneet, että heidän huoliinsa on suhtauduttu vähättelevästi.

6 Yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä

Arviointiselostuksen, kuulemispalautteen ja oman lisätarkastelunsa perusteella yhteysviranomaisen esittää perusteltuna päätelmänään hankkeen merkittävistä vaikutuksista seuraavaa.

Tulvivalle peltoalueelle muodostunut kosteikkomainen alue muutetaan korottamalla takaisin peltoalueeksi. Tulvimisen myötä syntyneet luontoarvot menetetään korotushankkeen vuoksi pysyvästi, minkä vuoksi yhteysviranomaisen arvioi, että hankkeella on toteutuessaan merkittäviä haitallisia vaikutuksia levähtävään linnustoon sekä viitasammakkoon. Rakennettava kosteikko toimii lieventämistoimenpiteenä, mutta ei täysin korvaa menetettäviä luontoarvoja.

Pellonkorotustyöt tulee suunnitella ja toteuttaa siten, ettei riskiä liukupintasortumasta tai maanvyörymästä pääse syntymään. Mikäli tällaiset riskit toteutuisivat, hankkeella olisi merkittäviä kielteisiä vaikutuksia

vesistöön sekä Törnäsintietä käyttäviin asukkaisiin. Alueella esiintyviin mahdollisiin happamiin sulfaattimaihin liittyy myös merkittävien vesistövaikutuksen riski.

Hankekuvaus ja arvioitavat vaihtoehdot

Hankevaihtoehdot VE1 ja VE2 eroavat vain toteutusajan pituuden suhteen. Näitä valittuja toteutusaikoja on perusteltua vain lyhyesti.

Arviointiselostuksessa todetaan, että hankkeen pitkä kesto takaa sen, että peltoa voidaan pitää viljelykäytössä mahdollisimman laajasti myös hankkeen aikana. Arviointiselostuksen perusteella jää epäselväksi, miten toteutusaika vaikuttaa pellon viljelykäytössä pitämiseen. Kestoltaan pidemmässä vaihtoehdossa VE2 yksi osa-alueista olisi kaksi kertaa pidempään pois viljelykäytöstä kuin vaihtoehdossa VE1.

Hankekuvauksen perusteella jää myös epäselväksi, tarvitaanko esitettyjen massamäärien lisäksi myös multaa, ja onko esitetyissä korotustasoissa myös kasvukerros.

Hankekuvauksessa ei ole mainittu, voisivatko alueelle tuotavat hyödynnettävät ylijäämämaat olla happamia sulfaattimaita.

Yhteysviranomaisen katsoo, että tätä ei ole huomioitu vaikutusten arvioinnissa. Siksi muualta tuotavat happamat sulfaattimaat tulee rajata alueella hyödynnettävien massojen ulkopuolelle.

Sekä arviointiselostuksesta että arviointiohjelmasta annetuissa mielipiteissä kehoitettiin tarkastelemaan vaihtoehtoa VE0+, jossa ylijäämämaa-ainesta tuotaisiin hankealueelle vähemmän ja tulvivaa kosteikkomaista pellon keskiosaa kehitettäisiin kosteikkona laajemmin. Arviointiohjelmasta antamassaan lausunnossa yhteysviranomaisen totesi, että ei pidä tällaista vaihtoehtoa YVA-lain tarkoittamana hankkeen kohtuullisena vaihtoehtona, ja siksi sen sisällyttämistä arviointiin ei voida edellyttää. Vaikka tällainen vaihtoehto ei sisällynyt YVA-menettelyyn, hankkeesta vastaava voi myöhemmin muuttaa tällä tavoin suunnitelmaansa alueen käytöstä. Oletettavasti tällaisessa pienemmässä hankkeessa haitalliset vaikutukset olisivat nyt arvioitujen vaihtoehtojen vaikutuksia vähäisemmät ja sikäli muutos ei vaatisi erillistä YVA-menettelyä tai nyt tehdyn arvioinnin täydentämistä. Yhtä lailla tulisi kiinnittää huomiota alueen kantavuuteen, mahdollisiin happamiin sulfaattimaihien sekä vesistöön aiheutuvan kiintoainekuormituksen välttämiseen.

Hankkeen edellyttämät luvat

Uudenmaan ELY-keskus on kannanotossaan hankkeen ympäristö- ja vesiluvan tarpeesta (UUDELY/2703/2019) sekä antamassaan päätöksessä YVA-menettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa

(UUDELY/1685/2022) katsonut, että hankkeessa ei ole kyse jätteen loppusijoittamisesta. ELY-keskuksen harkinnassa on huomioitu ympäristöministeriön muistio Kaivetut maa-ainekset - jäteluonne ja käsittely (3.7.2015) sekä korkeimman hallinto- oikeuden vuosikirjapäätös KHO:2021:95, jossa on käsitelty pellonparannushankkeessa käytettävien pilaantumattomien maa-ainesten jäteluonnetta ja käsittelyä.

Arviointiselostuksesta annetuissa mielipiteissä on laskelmin perusteltu, että hankkeen taloudellinen tavoite ei liity pelkästään viljelyolosuhteiden paranemiseen, vaan tarpeeseen löytää rakennushankkeissa syntyvälle ylijäämämateriaalille hyödyntämis- tai sijoituskohde.

ELY-keskus on tarkastelussaan pitänyt keskeisenä kriteerinä sitä, että massamäärät vastaavat viljelyskelpoisuuden saavuttamisen aitoon tarpeeseen tulvimisen ehkäisemiseksi ja tarpeetonta ylitäyttöä ei ole. ELY-keskus on katsonut, että mahdollisella korvauksella maa-aineksen vastaanotosta ei ole merkitystä, koska peltoalueen korotukselle esitetyssä määrin on suunnitelmien mukaan oikeasti tarpeen veden vaivaaman pellon viljelyolosuhteiden parantamiseksi. Hankkeesta aiheutuvat ympäristövaikutukset ovat samat riippumatta siitä, toteutetaanko hanke neitseellisillä materiaaleilla vai esitetyn kaltaisella ylijäämämaalla. Yhteysviranomaisen katsoo, että YVA-menettelyn aikana ei ole tullut ilmi sellaisia seikkoja, joiden vuoksi hankkeen tulisi hakea ympäristölupaa maankaatopaikka-toimintana.

Uudenmaan ELY-keskus on aiemmin ottanut kantaa hankkeen ympäristöluvan tarpeeseen (UUDELY/2703/2019). Yhteysviranomaisen toteaa, että hanke ja arvio sen vaikutuksista vesistöön on tämän jälkeen tarkentunut. Yhteysviranomaisen on arvioinut, että hankkeesta voi aiheutua merkittäviä haitallisia vaikutuksia pintavesiin. Perustelut on tarkemmin käsitelty myöhemmin tässä perustellussa päätelmässä. Mikäli hankkeen suunnittelua jatketaan, Uudenmaan ELY-keskukset tulee pyytää arvio hankkeen ympäristöluvan tarpeesta ympäristönsuojelulain 27§:n 2. momentin mukaisena toimintana, josta saattaa aiheutua vesistön pilaantumista.

Hankkeen toteuttaminen edellyttää luonnonsuojelulain mukaista poikkeamislupaa viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittämiseksi.

Uusi rakentamislaki (751/2023) on tullut voimaan vuoden 2025 alusta. Samalla voimaan jäänyt osuus maankäyttö- ja rakennuslaista muuttui alueidenkäyttölaiksi. Rakentamislain myötä toimenpidelupa ja suunnittelutarveratkaisu ovat poistuneet lupamuotoina lainsäädännöstä. Rakentamislupa koostuu nyt alueidenkäytöllisten edellytysten (sijoittamisen edellytykset) tarkastelusta ja olennaisten teknisten vaatimusten (toteuttamisen edellytykset) tarkastelusta. Rakentamisluvan

myöntää kunnan rakennusvalvontaviranomainen. Luvan hakijan niin pyytäessä kunta voi ratkaista sijoittamisen edellytysten olemassaolon erillisellä päätöksellä (sijoittamislupa).

Rakentamislain 42 §:ssä määritellään rakentamisluvan tarve eri hanketyypeille. Luettelon mukaan rakentamislupaa edellyttää myös erityistä toimintaa varten rakennettava alue, josta aiheutuu vaikutuksia sitä ympäröivien alueiden käytölle. Näin ollen hanke saattaa tarvita rakentamislupaa. Luvan tarpeen ratkaisee kunta.

Hankkeen merkittävät ympäristövaikutukset

Luontovaikutukset

Hankkeen luontovaikutukset on arvioitu riittävällä tasolla. Hankkeen vaikutusmekanismit on yhteysviranomaisen arvion mukaan tunnistettu hyvin ja luontovaikutusten herkkyyden ja suuruuden arviointi on asianmukainen. Yhteysviranomainen katsoo, että maastoselvitykset on tehty oikea-aikaisesti ja kohdennettu oikein viitasammakoihin sekä hankealueen kasvillisuuteen ja luontotyypeihin.

Luonnonympäristöön kohdistuvista vaikutuksista merkittävin on viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikan häviäminen pysyvästi hankkeen maanmuokkauksen takia. Viitasammakoihin kohdistuva vaikutus on suuri ja kielteinen. Vaikutukset muuhun eläimistöön, kasvillisuuteen ja luontotyypeihin on arvioitu pieniksi. Rakennettava kosteikko tarjoaa mahdollisesti uuden elinympäristön viitasammakoille, mutta sen kehittyminen sopivaksi elinympäristöksi voi kestää useita vuosia. Tulva-alueen vaihteittainen täyttäminen edesauttaa viitasammakon sopeutumista alueen muuttumiseen ja antaa kosteikolle enemmän aikaa kehittyä soveltuvaksi elinympäristöksi. Haitallisia vaikutuksia pystytään estämään viitasammakon osalta ajoittamalla rakentaminen hankealueella lajin lisääntymisajan ja nuijapäiden kehitymisajan ulkopuolelle, tai niin, että viitasammakopopulaatiot ovat siirtyneet kutemaan rakennettavalle kosteikolle.

Kasvillisuuden ja luontotyyppien suhteen alueen nykytilan herkkyys luokitellaan vähäiseksi. Alue ei ole luonnontilainen ja hankealueen kasvillisuus on tavanomaista. Nykyinen kasvillisuus menetetään peltoalueelta. Vaikutus kasvillisuuteen on paikallisesti suuri ja pysyvä, mutta toisaalta alueelta havaitut lajit ovat elinvoimaisia ja yleisiä. Menetetty elinympäristö on toisin sanoen hyvin pieni verrattuna lajien koko elinympäristöön. Tulva-alueen täyttäminen ei näin ollen uhkaa lajien elinvoimaisuutta eikä vähennä lajeille sopivia elinympäristöjä. Ranta-alueen luontotyypeihin ei arvioida kohdistuvan merkittäviä vaikutuksia, sillä ne jäävät varsinaisen kosteikon rakentamisen ulkopuolelle. Sekä

kosteikon että pellon tulva-alueen rakentamisesta aiheutuvat häiriöt arvioidaan paikallisiksi. Etäisyydet suojelualueisiin ovat riittäviä, eikä niihin arvioida kohdistuvan pöly- tai meluvaikutuksia eikä visuaalista haittaa.

Vaikutukset linnustoon

Linnuston osalta vaikutusarviointi perustuu pesimä- ja kevätmuutto-linnuston maastokartoituksiin ja eri tietokantojen havaintoaineistoihin. Aineistoa on hankittu ja kartoitukset tehty muilta osin kattavasti, mutta kevätmuuton aikaisten lintukerääntymien havainnointia on tehty vain viiden päivän ajalta. Lisäksi kevätmuuttoselvitystä ei ole täydennetty tietokantojen havainnoilla, mikä on selkeä puute. Lintujen kevätmuutto kestää noin kolme kuukautta, joten viidellä kartoituskäynnillä muuttolinnuston esiintymisestä ei saa luotettavaa kuvaa. Tätä puutetta olisi voitu merkittävästi paikata esimerkiksi Tiira-havaintotietokannan havainto-aineistoilla, kuten viranomaisen on ohjeistanut, mutta tietokanta-aineistoja on käytetty vain syysmuuton osalta. Pelkästään keväältä 2024 alueelta löytyy Tiira-tietokannasta paljon suurempia yksilömääriä, kuin hankkeen maastokartoituksissa havaittiin. Siten laadittu kevätmuuttoselvitys on puutteellinen eikä kuvaa lintujen esiintymistä hankealueella luotettavasti. Osa Tiira-tietokannasta löytyvistä yksilömääristä ylittää maakunnallisesti arvokkaiden levähdysalueiden kynnysarvot, minkä perusteella aluetta voidaan pitää maakunnallisesti merkittävänä kevätkerääntymäalueena esimerkiksi metsähanhen, tundrahanhen, tavin ja jouhisorsan osalta (Aintila & Ellermä, Tringa 1/2018).

Edellä mainituista puutteista huolimatta hankkeen vaikutusmekanismit on tunnistettu hyvin ja linnustovaikutusten herkkyyden ja suuruuden arviointi on asianmukainen. Alueella ei pesi merkittäviä määriä pesimälinnustoa ja ylipäättään pesimälinnustoon kohdistuvat mahdolliset haittavaikutukset ovat tilapäisiä. Hankealueen itäosaan rakennettava kosteikko saattaa edesauttaa nimenomaan pesivää vesi- ja rantalinnustoa. Linnustoon kohdistuvista vaikutuksista merkittävin on lintujen muutonaikaisena levähdysalueena käyttämän tulva-alueen häviäminen, mikä tarkoittaa usean lajin kohdalla maakunnallisesti tärkeän levähdysalueen katoamista. Haitallisten vaikutusten estämisessä tärkeintä on huomioida lintujen kevätmuutto- ja pesimäkausi huhti-toukokuussa.

Vaikutukset vesistöön ja kalastoon

Hankkeen pintavesivaikutukset on arvioitu kattavasti ja yksityiskohtaisesti. Arvioinnin osana on myös erillinen alueen vesienhallintasuunnitelma. Merkittävimmät vaikutusmekanismit on tunnistettu arvioinnissa, ja niille on esitetty lieventämistoimenpiteitä. Selostuksen mukaan rakennettava kosteikkoalue ja laskeutusallas pidättävät valmiina 28–40 % valuma-alueelta tulevista ravinteista ja noin 70 % kiintoaineesta, mitä ELY-keskus pitää oikeansuuntaisena arviona. Kosteikkoalueen kasvillisuus ei

kuitenkaan alkuvaiheessa ole todennäköisesti riittävä pidättämään merkittävästi liukoisia yhdisteitä. Lisäksi ravinteiden ja kiintoaineen valunnasta vesistöihin huomattava osa tapahtuu sateisina ja kasvittomina talvi- ja kevätkausina. Kosteikkorakenne kuitenkin viivyttää vettä ja pidättää näin jonkin verran kiintoainesta ja ravinteita myös tällöin.

Selostuksessa esitetyn arvion mukaan hankkeen vaikutukset pintavesiin ovat kosteikon rakentamisen takia vähäisiä myönteisiä. Yhteysviranomaisen katsoo, että kosteikon rakentamisen ja myös maanläjityksen aikaiset vaikutukset Storträskin hankealueen puoleisessa osassa ovat kuitenkin todennäköisesti kielteisiä. Lisäksi pintavesivaikutusten arviointiin liittyy epävarmuutta, minkä vuoksi ne voivat olla nyt arvioitua suurempia. Myös sulfidisaven esiintyminen hankealueella aiheuttaa riskin happamien yhdisteiden ja raskasmetallien valumalle Storträskiin. Esitetyn vaikutusarvion ja haittojen lieventämiskeinojen perusteella merkittävät sulfidisaven kaivuusta ja läjityksestä johtuvat pintavesivaikutukset eivät ole poissuljettuja. Selostuksen mukaan kaikkia kaivuumaita tullaan käsittelemään tarkemman pohjamaaselvityksen puuttuessa happamina sulfaattimaina, ja happamoitumishaittoja hallitaan kalkitsemalla kaivuumaat tai peittämällä ne pintamailla hapettomaan ympäristöön.

Yhteysviranomaisen katsoo, että tarkemmat pohjamaaselvitykset, joilla sulfidisaven keskeiset esiintymisalueet voidaan rajata, ovat tarpeen käsittelykeinojen riittävän tehokkaalle kohdentamiselle. Sulfidisaven esiintymistä aiotaan myös esimerkiksi tarkkailla silmämääräisesti, vaikka sulfidisavea ei käytännössä pysty tunnistamaan luotettavasti ulkonäön perusteella. Happamista valumista voi aiheutua myös merkittäviä haittoja kalastolle.

Hankkeen jatkosuunnittelussa on huomioitava, että savipitoisilla alueilla maanrakennustöitä tehdessä tai savimaita läjitettäessä valumavesien kiintoainepitoisuus saattaa nousta haitallisen korkeaksi. Rakentamisen aikana on syytä soveltaa Pääkaupunkiseudun työmaavesiohjeessa (Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä, HSY, 2024) osoitettuja kiintoaineen, muiden haitta-aineiden ja ympäristömuuttujien raja-arvoja sekä toimintaohjeita. Suunnitelman mukaisesti vesienkäsittelyrakenteiden tulee olla valmiit ennen läjityksen aloittamista. Myös hankkeen jatkosuunnittelussa tulee keskittyä vaikutuksia lieventäviin toimenpiteisiin kuten luiskien eroosiosuojaukseen ja suotopatojen käyttöön.

Alueen valumavesille ja järvivedelle on kummallekin esitetty kaksi kertaa vuodessa tehtävää näytteenottoa. Yhteysviranomaisen katsoo, että tarkkailun tulee kummankin kohdalla olla tiheämpää. Kaivu- ja läjitystöiden alkuvaiheessa näytteenottoa on syytä tehdä valumavesille noin kahden kuukauden ajan viikoittain ja tämän jälkeen ainakin kerran kuukaudessa. Järviveden laatua on seurattava kosteikon rakentamisvaiheessa ja läjityksen alkaessa kerran kuukaudessa ja tämän jälkeen

kaksi kertaa vuodessa. Lisäksi pH:n ja sameuden muutoksia järvessä tulee seurata jatkuvatoimisella mittarilla. Vedenlaadun aistinvaraista seurantaan tulee tehdä päivittäin käsittelyrakenteiden ja -toimenpiteiden toimivuuden varmistamiseksi, ja laadussa havaittuihin poikkeamiin tulee puuttua välittömästi. Etenkin sadetapahtumien ja ylivirtaamakauden aikana vedenlaatua on seurattava aktiivisesti. Tämä koskee erityisesti kosteikon rakentamisvaihetta.

Yhteysviranomainen katsoo, että hankkeen vaikutuksia alueen vesimuodostumien vesienhoidon tilaan on arvioitu riittävästi ja soveltuvilla menetelmillä. Johtopäätökset vaikutusten merkittävydestä ovat oikeansuuntaisia. Vesistökuormituksen arviointiin sisältyy kuitenkin tässä suhteessa epävarmuuksia.

Hankkeen vaikutuksia kalastoon ei ole juuri arvioitu. Kalaston kannalta merkittävin riski aiheutuu happamista sulfaattimaista ja niiden käsittelystä rakennusaikana sekä salaojien kautta järveen mahdollisesti kulkeutuvista happamista valumavesistä. Mikäli nykyinen tulvakosteikko on toiminut kevätkuivuisten kalojen kutualueena, voi kosteikkoalan pienenemisellä olla haitallisia vaikutuksia. Uusi rakennettava kosteikko mahdollisesti kompensoi näitä vaikutuksia.

Muut kuin merkittävät vaikutukset

Vaikutukset maa- ja kallioperään sekä pohjaveteen

Maaperän ja kallioperän herkkyys on arvioitu vähäiseksi. Herkkyyden arvioinnissa olennainen hankealueen maaperän kyky sietää muutosta on sulfaattimaiden esiintymisen takia alentunut, minkä seurauksena alueen herkkyys olisi voinut luokitua myös kohtalaiseksi. Sulfaattimaihin liittyvän tutkimustiedon vähäisyys vaikuttaa sulfaattimaihin liittyvän arvioinnin tarkkuustasoon ja tuo siihen epävarmuutta. Tiedon vähäisyys onkin tunnistettu epävarmuustekijänä. Osana hankkeen jatkosuunnittelua on tarpeen tutkimuksin selvittää alueen sulfaattimaatilanne ja näin saatavan todellisen tilanteen pohjalta suunnitella sulfaattimaista mahdollisesti aiheutuvien haittojen ehkäisykeinot, kuten kaivumassojen ja -pintojen käsittely- ja peittämistarve sekä kuormituksen vähentämiskeinot.

Kosteikkorakentamiseen liittyvien kaivumaiden määrää ja sijoittamispaikkaa ei ole kuvattu arviointiselostuksessa, joten jää epäselväksi onko se huomioitu vaikutusten arvioinnissa. Asiaan tulee kiinnittää erityistä huomiota, jos kaivumaat ovat happamia sulfaattimaita tai jos suunnitellun sijoituspaikan läheisyydessä on talousvesikaivoja.

Pohjavesivaikutusten muodostumisessa ei ole tunnistettu maa-ainesten läjittämisestä mahdollisesti aiheutuvia vaikutuksia lähialueen kaivoihin, kuten esimerkiksi pohjaveden samentumista. Arvioinnissa on kuitenkin

tunnistettu ylijäämämaista aiheutuva vaikutus pohjaveden laatuun, joten arviointia voidaan pitää riittävänä. Selostuksessa esitetty kaivojen vedenlaadun ja pinnankorkeuden tarkkailu on tärkeä toteuttaa. Tarkkailu ei kuitenkaan ole lieventämistoimi, jolla voitaisiin estää mahdolliset haitalliset vaikutukset.

Hankealueen itäosan kosteikon rakentaminen toteutetaan arviointiselostuksen mukaan mahdollisimman laajasti kuivakaivuna. Lähtötietojen perusteella alueen pohjavesi on paineellista, joten jatkosuunnittelussa tulee varmistaa pohjaveden päälle jätettävä riittävä saven kerrospaksuus. Mahdollinen pohjaveden pinnantason alentaminen voi edellyttää vesilain mukaista lupaa.

Ilmanlaatu ja pölyäminen

Hankkeen vaikutuksia ilmanlaatuun on arvioitu mallintamalla toiminnasta aiheutuvia hiukkas- ja pölypitoisuuksia ja niiden leviämistä matemaattis-fysikaalisella AERMOD-mallilla.

Tehtyjä tarkasteluja ja menetelmää voidaan pitää riittävänä. Selvityksen mukaan pölyn tai hengitettävien hiukkasten määrät ovat vähäisiä, eivätkä ne ylitä altistuvissa kohteissa lainsäädännön asettamia (Vna 79/2017) raja-arvoja. Ilmalaatuseelvityksen mukaan hiukkaspitoisuus altistuvissa kohteissa on 2 % raja-arvosta, joten hankkeella ei ole merkittäviä vaikutuksia ilmanlaatuun tai ihmisten hyvinvointiin. Selostuksessa esitetty arvio vaikutuksen suuruudesta, pieni kielteinen, on yhteysviranomaisen arvion mukaan todennäköisesti oikean suuntainen.

Vaihtoehtojen väliset erot eivät ole ilmanlaadun vaikutusten kannalta merkittäviä, vaikka niiden liikennemäärissä on huomattava ero.

Melu ja värinä

Hankeen meluvaikutuksia on arvioitu mallintamalla toiminnasta aiheutuvaa melua hankevaihtoehtojen kohdalla ja nykytilanteessa. Mallinnus on tehty Datakustik CadnaA -mallinnusohjelmalla käyttäen yhteispohjoismaisia teollisuus- ja liikennemelumalleja. Melutasojen arviointi perustuu melun leviämiseen ja vaimenemiseen 3D-maastomallissa. Mallinuksissa on tarkasteltu toiminnan aiheuttamia keskiäänitasoja sekä toiminnan aiheuttamia enimmäistasoja.

Tehtyjä tarkasteluja voidaan pitää riittävinä. Tarkastelut antavat hyvän kuvan siitä, millaisia melutasoja hankkeesta voi pahimmillaan aiheutua altistuviin kohteisiin. Hankkeen aiheuttaman häiriön arvioinnin kannalta olisi ollut suositeltavaa esittää myös kolmas laskentavaihtoehto, jossa meluava toiminta olisi sijoitettu nyt esitettyjen laskentavaihtoehtojen puoliväliin. Tähän liittyen selostuksessa olisi voitu selkeämmin esittää melua aiheuttavien toimintojen kokonaiskesto häiriintyvien kohteiden

läheisyydessä. Toiminnan sijoittuessa alueen toiseen päähän ei toiminnan aiheuttama melu juurikaan vaikuta melutasoihin kauempana olevissa kohteissa. Lisäksi tarkempi arvio toimintojen eri vaiheiden kestoista ja niiden ajankohdista eri alueilla antaisi lisää tietoa hankkeen haitoista läheiselle asutukselle. Tarkastelun lopputuloksena melusta aiheutuva arvioitu haitta olisi todennäköisesti nyt arvioitua vähäisempi.

Selostuksen mukaan vaihtoehtojen väliset erot ovat melun kannalta vähäiset. Aiheutuva melu on molemmissa vaihtoehtoissa samanlaista ja sijoittuu samalle alueelle. Ainoastaan hankkeen kesto eroaa vaihtoehtojen välillä, joten vaihtoehtojen kokonaisvaikutus on melun osalta sama. Selostuksessa on tarkasteltu myös meluntorjuntatarvetta. Meluselvityksen mukaan melutasot saadaan pysymään ohjearvojen (VNp 993/1992) alapuolella meluntorjunnan avulla, lukuun ottamatta yhtä altistuvaa kohdetta, joka sijaitsee jo nykyään tieliikenteen melualueella.

Melutarkastelun epävarmuudessa olisi ollut hyvä huomioida se, että laskennoissa käytetyt melutasot kuvaavat vain laitteen aiheuttamaa melua. Riippuen käsiteltävän maa-aineksen laadusta, voi melupäästö poiketa laskennoissa käytetystä tasosta. Karkea maa-aines (louhe) voi aiheuttaa hetkellisesti esitettyä voimakkaampaa melua. Asiaan tulee tarvittaessa kiinnittää huomiota suunniteltaessa maa-ainesten sijoittamisalueita. Selostuksessa esitetty arvio vaikutuksen suuruudesta, kohtalainen kielteinen, on todennäköisesti oikean suuntainen.

Hankkeen tärinävaikutuksia on selostuksen mukaan arvioitu asiantuntija-arviona. Arvioinnin menetelmää ei tarkemmin kuvata. Selostuksen mukaan tärinälähteenä toimii lähinnä kuljetuksissa käytettävä raskas liikenne. Lisäksi arviointiselostuksessa mainitaan, että alueelle tuotua maa-ainesta aiotaan tiivistää. Tältä osin selostuksessa ei esitetä tiivistämisessä käytettävää menetelmää. Mikäli tiivistäminen tapahtuu koneellisesti, täryttämällä, voi siitä aiheutua tärinää, joka voi joiltakin alueilta levitä altistuviin kohteisiin. Tiivistämisessä käytettävää menetelmää ja sen tärinävaikutuksia tulee tarkentaa ja arvioida hankkeen jatkosuunnittelussa.

Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen

Hanke vaikuttaa ihmisten elinoloihin erityisesti melun, ilmanlaadun, liikenteen ja maiseman muutoksen kautta. Yhteysviranomaisen katsoo, että ihmisiin kohdistuvat vaikutukset on etenkin melun ja ilmanlaadun osalta tunnistettu asianmukaisesti ja niitä on käsitelty pääosin kattavasti. Yleisötilaisuuksien ja yhteysviranomaiselle tulleiden yhteydenottojen perusteella tulvivalle kosteikkomaiselle peltoalueelle muodostuneet luontoarvot koetaan tärkeäksi, ja hankkeen myötä luontoarvojen pysyvän heikentymisen vuoksi vaikutukset elinoloihin ja viihtyvyyteen voivat olla arvioitua suurempia.

Täytöt toteutetaan neljässä vaiheessa. Näiden lisäksi hankkeeseen sisältyy kosteikon rakentaminen ennen täyttöjä ja salaoituksen lisääminen 1–2 vuotta toiminnan päättymisen jälkeen. Ei ole täysin selvää, sisältyvätkö myös nämä vaiheet hankkeen toteutusajatauluun. Osallisten olisi helpompi ennakoida haittavaikutuksia, jos toteutusvaiheista olisi laadittu tarkempi ajoitus suunnitelma. Hankkeen viivästymisen riskejä ja todennäköisyyttä olisi voinut tarkastella myös ihmisten elinolojen ja viihtyisyyden kannalta. Jatkosuunnittelun ja rakentamisen aikana vaikutusalueen asukkaiden ja loma-asukkaiden tiedottaminen rakentamisen vaiheista, mahdollisista estevaikutuksista ja muista haittavaikutuksista on tärkeää, kuten arviointiselostuksessa on tunnistettu.

Molempien toteutusvaihtoehtojen vaikutukset ihmisten elinoloihin ja viihtyisyyteen on arvioitu pieniksi ja kielteisiksi. Vaihtoehdon VE2 vaikutuksia ihmisiin voidaan kuitenkin huomattavasti pidemmän keston vuoksi pitää vaihtoehtoa VE1 suurempina, vaikka kielteisimmät vaikutukset lakkaavat hankkeen päätyttyä.

Liikenne

Liikenteen vaikutuksia on arvioitu keskimääräisten maa-aineskuljetusten määrän perusteella. Yhteysviranomaisen pitää todennäköisenä, että tosiasiallisesti kuljetukset eivät jakaudu tasaisesti hankkeen aikana, vaan kuljetuksia on enemmän silloin kuin ylijäämämaa-ainesta työmaalla syntyy. Tällöin myös ajoittain liikennemäärät ja siitä aiheutuvat vaikutukset voivat olla keskimääräistä suurempia. Yhteysviranomaisen pitää kuitenkin johtopäätöstä merkittävyydeltään keskisuurista kielteisistä vaikutuksista oikeana.

Hankkeessa on maanrakentamisen aikana toimittava siten, että maantielle 1130 ei kulkeudu maa-ainesta. Tämä on huomioitava myös hankkeen jatkosuunnittelussa. Törnäsintien kulkuyhteyden on oltava jatkuvasti käytettävissä.

Ilmastovaikutukset

Selostuksessa on otettu huomioon oleelliset ilmastovaikutukset hankkeen elinkaaren ajalta, mutta arvioinnin taustalla olevat rajaukset ja oletukset ovat kuitenkin osittain epäselviä ja puutteellisia.

Selostuksessa on esimerkiksi vertailtu kattavasti kuljetusvaihtoehtojen päästöjä eri skenaariossa vaihdellen maa-ainesten hakupaikkojen osuuksia kuljetusmääristä sekä eri päivittäisille kuormamäärille, mutta tekstistä ei selviä kuljetusmatkojen oletettuja pituuksia, eikä sitä, onko laskenta tehty edestakaiselle liikenteelle. Siten päästölaskennan oikeellisuutta on vaikea todeta. Kuljetusten polttoaineen päästökertoimena käytetylle EMEP:in päästökertoimelle ei löydy lähdeä lähdeluettelosta.

eikä itse päästökerrointa, joten myös sen soveltuvuutta on vaikea arvioida. Lähtökohtaisesti on suositeltavaa käyttää Syken infrarakentamisen avointa päästötietokantaa (<https://co2data.fi/>), jonka päästökertoimet pohjautuvat Suomessa käytössä olevien materiaalien, kuljetusten ja työmaatoimintojen keskimääräisiin päästötietoihin.

Myös maankäytön muutoksista tehdyssä hiilitaselaskennassa käytetyn laskentamallin valinnan perusteet ja sen sisältö jää epäselväksi. Hiilitaselaskennasta ei käy esimerkiksi ilmi, että onko laskennassa otettu huomioon vain viljeltävän peltoalueen maaperän hiilivarastojen muutokset vai myös perustettavan kosteikon.

Vaikutusten suuruuden on hankkeen aikana todettu olevan molemmissa hankevaihtoehdoissa pieni kielteinen. Yhteysviranomaisen pitää arviota oikeansuuntaisena. Suuri osa hankkeen ilmastovaikutuksista muodostuu massojen kuljetuksesta ja läjityksestä. Hankkeen haitallisten vaikutusten lieventämisen osalta olennaisinta on minimoida kuljetusten ja työmaakoneiden päästöt optimoimalla kuljetusketjut ja valitsemalla kuljetusvaihtoehdoista vaikutuksiltaan pienin, sekä vaihtamalla mahdollisuuksien mukaan kuljetuksissa diesel vähäpäästöisempään polttoainevaihtoehtoon.

Hankkeen toteuttamisen jälkeen ilmastovaikutusten on nähty pellon osalta kääntyvän positiiviseksi, mutta väitettä ei ole luotettavasti perusteltu tekstissä. Hiilidioksidipäästöt kasvavat hankkeen myötä eikä voida sanoa kasvihuonekaasulisän poistuvan hankkeen valmistumisen jälkeen, koska kasvihuonekaasut ovat pysyvyydeltään pitkäaikaisia. On harhaanjohtavaa myös väittää, että Uudenmaan hiilineutraaliuden tavoittelu vuoteen 2030 puoltaisi nopeampaa toteuttamisaikataulua, koska hankkeen toteuttaminen lisää päästöjä ja hankkeen positiiviset ilmastohyödyt liittyvät enemmän sopeutumiseen, ei hillintään. Päästöjä tulisi vähentää nyt, jotta ilmastotavoitteet voidaan saavuttaa. Hankkeen pienen kokoluokan vuoksi ei kuitenkaan ole ilmaston kannalta luultavasti merkitystä kumman toteuttamisaikataulun hanketoimija valitsee.

Hankkeen positiiviset ilmastovaikutukset liittyvät ilmastomuutokseen sopeutumiseen edistämällä pellon viljelykelpoisuutta korottamalla peltoaluetta, tehostamalla salaojitusta ja perustamalla kosteikko pellon yhteyteen. Näiden toimien avulla pystytään estämään tulvariskiä ja pellon vettymistä, joka jo tällä hetkellä vaikeuttaa viljelyä. Pellon kasvukyvyn parantuminen ja siten sadon kasvihuonekaasupäästöjen vähentyminen satokiloa kohti on todennäköisesti totta, vaikkakaan sen suuruusluokkaa ei ole arvioitu tai perusteltu. Ilmastomuutokseen sopeutumisen kohdalla ei ole myöskään käsitelty ohjelmalausunnossa mainittua hankkeesta mahdollisesti aiheutuvaa savipellon tiivistymistä ja siihen varautumista.

Yhdyskuntarakenne ja maankäyttö

Hankkeen vaikutukset ympäröivään yhdyskuntarakenteeseen ja voimassa olevan kaavatilanteen toteuttamiseen on arvioitu asianmukaisesti.

Maisema ja kulttuuriympäristö

Maisemavaikutuksia ei yhteysviranomaisen kehotuksesta huolimatta ole havainnollistettu havainnekuvin ja kuvasovittein. Tätä on arviointiselostuksessa perusteltu sillä, että maisema säilyy peltona.

Maksimitäyttökorkeutena 4 metriä on kuitenkin jo mittava, ja näkyy myös jossain määrin maisemassa. Osallisten kannalta maisemamuutoksen havainnollistamisella olisi ollut merkitystä, vaikka muutos olisi maisemassa vähäinen. Tämä voisi olla jopa eduksi hankkeen sosiaalisen hyväksyttävyyden kannalta. Yhteysviranomaisen katsoo kuitenkin, että arviointiselostuksen johtopäätökset hankkeen pienistä kielteisistä maisemallisista vaikutuksista ovat oikeat.

7 Hankkeen jatkokäsittelyssä huomioitavaa

Hanketta koskevaan lupahakemukseen on liitettävä arviointiselostus ja tämä yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä. Lupaviranomaisen on varmistettava, että perusteltu päätelmä on ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa. Hankkeesta vastaava voi tarvittaessa pyytää ennen lupa-asian vireille tuloa yhteysviranomaista esittämään näkemyksensä perustellun päätelmän ajantasaisuudesta. Ajantasaistamisen tarvetta voidaan joutua tarkastelemaan esimerkiksi, jos hanke on muuttunut tai arvioinnista on kulunut pitkä aika.

Lupaviranomainen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen eikä tehdä muuta siihen rinnastettavaa päätöstä ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja perustellun päätelmän. Lupapäätökseen on sisällytettävä perusteltu päätelmä, ja siinä on asianmukaisesti otettava huomioon arviointiselostusta koskevien kuulemisten tulokset. Päätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja perusteltu päätelmä on otettu huomioon. Lupalaissa on lisäksi tarkemmat säännökset arvioinnin huomioon ottamisesta.

Hankkeen jatkokäsittelyssä ja -suunnittelussa on tässä päätelmässä esitetyn lisäksi huomioitava erityisesti seuraavat keskeiset asiat:

- Maan kantavuus tulee olla selvillä ennen hankkeen aloittamista sen varmistamiseksi, ettei alueelle tuotavista maamassoista aiheudu liukupintasortumaa

- Vastaanotettavista maa-aineskuormista on pidettävä kirjaa ja vastaanottajan on oltava selvillä maa-ainesten määrästä, alkuperästä ja pilaantumattomuudesta
- Samentumista mahdollisesti aiheuttavat työt tulee tehdä mahdollisimman nopeasti ja vesieliöiden kutuajan ulkopuolella. Kaikissa työvaiheissa tulee varmistaa, että haitalliset vesistövaikutukset ovat mahdollisimman pieniä. Vesienhallintasuunnitelmassa esitetyt hallintarakenteet tulee rakentaa ennen mahdollista vesistökuormitusta aiheuttavien töiden aloittamista. Mahdollisiin työkoneiden ja tankkaustilanteiden öljyvuotoihin on varauduttava riittävällä imeytys- ja keräyskalustolla. Polttoainesäiliöt tulee säilyttää tiiviillä alustoilla. Vahinkotapauksista tulee ilmoittaa välittömästi pelastuslaitokselle.
- Ojan putkituksessa putki tulee mitoittaa ja asentaa siten, ettei siitä aiheudu haitallista padotusta.
- Törnäsintien kulkuyhteys on oltava jatkuvasti käytettävissä rakentamisen aikana
- Maa-ainesta ei saa kulkeutua hankealueen ulkopuolelle, kuten maantielle 1130, Törnäsintielle tai hankkeeseen osallistumattomille kiinteistöille
- Hankkeen tarkemmassa suunnittelussa tulee kaivumassojen käsittelyyn ja varastointiin kiinnittää erityistä huomiota. Kaivetut maamassat on sijoitettava mahdollisimman kauas vesistöistä ja vesistöihin johtavista uomista ja varmistettava, ettei alueen valumavedet valu suoraan vesistöön. Sulfaattimaiden esiintyminen tulee selvittää ja riski happamien sulfaattimaiden esiintymiselle tulee huomioida hankkeen seurantaohjelmassa.
- Selostuksessa esitetty kaivojen vedenlaadun ja -pinnankorkeuden tarkkailu on tärkeä toteuttaa.

8 Perustellun päätelmän toimittaminen ja siitä tiedottaminen

Yhteysviranomainen toimittaa perustellun päätelmänsä sekä kopiot arviointiselostuksesta saamistaan lausunnoista ja mielipiteistä hankkeesta vastaavalle.

Perusteltu päätelmä toimitetaan tiedoksi hanketta käsitteleville viranomaisille, vaikutusalueen kunnille, maakuntien liitoille ja muille asianosaisille viranomaisille.

Perusteltu päätelmä sekä saadut lausunnot ja mielipiteet ovat nähtävillä ympäristöhallinnon verkkosivuilla osoitteessa:

<http://www.ymparisto.fi/EvitskogPellonparannusYVA>. sekä viranomaisen verkkosivuilla 30 päivän ajan osoitteessa www.ely-keskus.fi/kuulutukset/uusimaa/.

9 Suoritemaksu, sen määräytyminen ja maksua koskeva oikaisumahdollisuus

Suoritemaksu on 11 000 euroa.

Yhteysviranomaisen perustellusta päätelmästä perittävä maksu on määritetty tavanomaisen hankkeen mukaisesti (14 – 23 henkilötyöpäivää). Maksu määräytyy ELY-keskusten maksuista annetun asetuksen perusteella.

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että perustellusta päätelmästä perittävän maksun määrittämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua ELY-keskuksesta kuuden kuukauden kuluessa tämän perustellun päätelmän antamispäivästä.

10 Sovelletut säännökset

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017) 19 ja 23 §

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017) 4 §

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §

Valtioneuvoston asetus (1215/2023) elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-keskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallinto-keskuksen maksullista suoritteista vuonna 2024 2 §.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallinta-järjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Niklas Virkkala ja ratkaissut ylitarkastaja Erika Heikkinen.

Tämä asiakirja UUELY/14587/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument UUELY/14587/2023 har godkänts elektroniskt

Virkkala Niklas 13.03.2025 15:18

Heikkinen Erika 13.03.2025 15:19